

PARAGRAF

Bir düşünceyi ana düşünce etrafında destekleyen cümle veya cümleler topluluğuna paragraf denir. Paragrafı oluşturan cümleler birbirleriyle bağlantılıdır; bu bağlantı paragrafta anlam bütünlüğünü oluşturur. Paragraf tek bir cümleden oluşabileceği gibi birden fazla cümlelerden de oluşabilir. Bir düşünce bir cümleyle anlatılabileceği gibi, birden fazla cümlelerle de anlatılabilir. Ancak gereksiz cümlelerle doldurulan paragraf okuyucuyu sıkar, yazının etki gücünü azaltır. Paragraf bir yazıda düşünce birimidir. Sözcükte sesler, cümlede sözcükler, paragrafta cümleler ve metinde de paragraflar dil birliği birimidir. Metinde sözcükler belli kurallara göre birleşerek cümleleri, cümleler de paragrafları oluşturur.

2. PARAGRAFTA YAPI

Yapı bakımından bir paragrafta üç bölüm bulunur. Bunlar giriş cümlesi, gelişme bölümü ve sonuç cümlesidir.

Bir metinde söylenmesi gerekenler paragrafta söylenir. Gereğinden az ya da fazla söylenenler paragrafın yapısını etkiler. Paragrafta birbiriyle bağlantılı, ilgili cümlelere yer verilir. Paragrafın ilk cümlesi giriş cümlesidir. Giriş cümlesi ilgi çekecek, merak uyandıracak şekilde düzenlenir.

İyi düzenlenmiş bir paragrafta bir cümle dahi çıkartılamaz. Çıkartılan cümle anlam kaybına neden olur.

3. PARAGRAFIN BOYUTU

Paragrafın boyutu anlatılan, tanıtılan, bildirilen konunun yer zaman ve kişilerle ilgi derecesine göre belirlenir. Anlatıcının, anlattığı yer ve objeyle ilişkisi paragrafın uzun veya kısa olmasını belirler. İletişim biçimi; iletinin (mesajın) niteliği; alıcının, göndericinin durumu ve ileti kanalının durumu paragrafın boyutunu etkiler. Tek cümleden oluşan paragraflar olduğu gibi birden fazla cümleden oluşan paragraflar da vardır. Yalnız karışık konularla ilgili düşüncelerin bir paragrafta toplanması güçtür. Bu tür metinlerde daha çok paragraflara yer verilebilir.

4. PARAGRAFTA ANLAM VE ANA DÜŞÜNCE

Bir metinde yazarın okuyucuya vermek istediği temel düşünceye ana düşünce denir. Başka bir söyleyişle ana düşünce paragrafta iletilmek istenen iletinin en kısa ve açık ifadesidir. Paragrafta ana düşünceyi destekleyen onu açıklayan diğer düşüncelere de yardımcı düşünce denir. Paragraftaki yardımcı düşünceler ana düşünce etrafında, onu değişik yönlerden destekleyen, tamamlayan, açıklayan ve onun doğruluğunu, yanlışlığını kanıtlayan cümle ve ifade kalıplarıdır. Paragraftaki ana düşünce diğer paragraflardaki ana düşüncelerle bağlanır. Bu bağlantılarla metnin bütünlüğü sağlanır. Paragrafta metnin tamamı dikkate alınarak ne, kim, nerede ne zaman, nasıl, ne kadar gibi soruların cevabı olacak şekilde iletiyi belirten düşüncelere yer verilir.

5. PARAGRAF TÜRLERİ

Paragraflar ifade edilecek konuya göre öyküleme, çözümleme, tanıtma, tanımlama, anlatma, betimleme, açıklama, tartışma, söyleşme vb. anlatım türlerinden biriyle oluşturulur. Paragraflar konu ve anlatımlarına göre çözümleme paragrafı, olay paragrafı, fikir paragrafı, fantastik paragraf vb. olarak adlandırılır.

Belli başlı paragraf türleri şunlardır:

a) Olay Paragrafı: Anlatılması, açıklanması istenen bir olay ele alınır. Paragrafın yapısı olayın oluş sırasına göre, kişi-mekân ilişkisine ya da anlatıcının anlatılan veya nakledilen olayla ilişkisine göre değişir. Olay üzerinde yoğunlaşılır ve olayın en çok dikkat çekici yönleri ve heyecan verici yanları anlatılır. Olayın anlatımında anlatılmayan kısımlar sezdirilecek tarzda cümleler kullanılır.

b) Çözümleme Paragrafı: Bir düşüncenin incelenerek çözümlemesinin yapıldığı paragraflardır. Bu tür paragraflarda paragrafın konusu olan kişinin görünüşünden, konuşmasından davranışlarından söz eden cümlelere yer verilir. Bir düşüncüyü çözümleyen paragraflarda düşüncüyü oluşturan, destekleyen, geliştiren öğeler üzerinde durulur.

c) Düşünce (Fikir) Paragrafı: Herhangi bir konuda bilgi vermek, bir düşüncüyü kanıtlamak amacıyla yazılan öğretici metinlerde bulunur.

ç) Betimleme (Tasvir) Paragrafı: Bir olayı ya da bir varlığı canlandırmak amacıyla yazılan paragraflardır. Betimleme paragrafında betimlenecek kişi, yer ve görünüşün benzerlerinden ayıran özellikleri üzerinde durulur. Betimleme paragrafında betimlenecek varlığın niteliğine göre paragrafın dili değişir.

d) Açıklama Paragrafı: Herhangi bir konunun, kavramın, nesnenin kullanımını, değerini açıklamak için yazılan paragrafa açıklama paragrafı denir. Açıklama yapılırken basit olandan karmaşık olana doğru gidilir. Yerine göre açıklanacak konunun herkesçe bilinen veya bilinmesi gereken yönü belirtilir. Açık, anlaşılır bir dil kullanılır.

e) Düşsel (Fantastik) Paragraf: Çağrışıma bağlı tamamen olağan ve olağan dışı hayal gücüne dayanılarak oluşturulan paragraflardır.

f) Mizahi Paragraf: Mizah (gülmece) yazılarında okuyucuyu gülmeye ve alaycı bir bakış açısıyla düşünmeye yöneltten paragraflardır.

6. PARAGRAFTA DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Bir metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden meydana geldiğini biliyorsunuz. Bir metinde giriş paragrafı, konunun ne olduğunun ortaya konulduğu bölümdür. Burada ele alınan konu, tartışılacak sorun ortaya konur. Bir bakıma bu bölüm tanıtma paragrafıdır. Giriş paragrafında ortaya atılan görüşler metnin diğer paragraflarında (gelişme bölümünde) örneklerle, karşılaştırmalarla ve açıklamalarla anlaşılır hâle getirilir. Giriş paragrafındaki görüşler kanıtlanır. Sonuç paragrafında da anlatılanlardan bir sonuca varılır.

Metnin gelişme bölümü bir paragraf olabileceği gibi ele alınan konunun boyutuna göre birden fazla paragraftan da oluşabilir. Metinde geliştirme paragraflarda ileri sürülen düşüncelerin birbirine bağlanmasıyla sağlanır. Paragraflar arası düşünceler âdeta bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlanır ve metinde mantıksal bir bütünlük kurulur.

Metnin geliştirilmesinde örnekleme, verilerden yararlanma, konuyla ilgili kanıtlar gösterme gibi çeşitli yöntemlere başvurulur. Bu yöntemlerin hepsi bir arada kullanılmaz. Anlatılacak konunun özelliğine uygun olan bir yöntem seçilir.

Ayrıca bakınız-> Düşüncüyü Geliştirme Yolları (Bir sonraki haftanın konusu)

7. METİN VE PARAGRAF

Bir metin duygu düşünce ve isteklerin iletilmesinde kullanılan bir iletişim aracıdır. Paragraflar ise bu iletişim aracının bir alt birimidir. Paragraflarda ele alınan düşünce ve

görüşler metni oluşturur. Metinlerde okuyucuyu bilgilendirmeye, onu coşturmaya ya da hüzünlendirmeye yarayan hususlar yer alabilir.

ÖZET

Bir düşünceyi ana düşünce etrafında destekleyen cümle veya cümleler topluluğuna paragraf denir. Bir paragraf cümlelerden, cümleler sözcüklerden ve sözcükler de seslerden oluşur. Bu bakımdan paragraf kendi içerisinde bir anlam bütünlüğü bulunan bir düşünce birimidir. Bir metinde söylenmesi gerekenler paragrafta söylenir. Paragrafta giriş cümlesi, gelişme bölümü ve sonuç cümlesi bulunur. Paragrafın boyutu ele alınan konuya göre değişir. Tek cümleden oluşan paragraflar olduğu gibi birkaç cümleden oluşan daha uzun boyutlu paragraflar da vardır. Paragraftaki verilmek istenen iletinin en kısa ve yalın ifadesine ana düşünce denir. Paragraflarda ele alınacak konuya göre öyküleme, çözümleme, tanıtma, betimleme vb. anlatım türlerinden biriyle oluşturulur. Paragraflar konu ve anlatımlarına göre olay, betimleme, çözümleme, düşünce, açıklama vb. türlere ayrılır. Paragrafta ele alınan görüşler örnekleme, açıklama, karşılaştırma yollarıyla geliştirilir. Paragraftaki düşünceler bir ana düşünce etrafında bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlanır. Bir metinde okuyucuyu bilgilendiren, ona mutluluk veren coşturan hüzün veren paragraf yer alabilir.